

УДК 330.34

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2019-6.7>

Глинський Н.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

Гірна О.Б.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

Савченко Ю.Т.

кандидат економічних наук,
Національний університет «Львівська політехніка»

ЗМІНА ПАРАДИГМИ УПРАВЛІННЯ СЛАБОУРБАНИЗОВАНИМИ СИСТЕМАМИ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ

У статті, в рамках опису ідентифікованих чинників розвитку слабоурбанізованих територій, визначенні характеру та сили їхнього впливу, здійснювались узагальнення, які дозволили сформулювати висновки дослідження. Визначено, що вихідні умови для розвитку територій є об'єктивно різними, детермінованими цілим рядом чинників, таких як географічне розташування, близькість до сировинної бази та/або наявність природного потенціалу територій, наслідки централізованого управління розміщенням продуктивних сил тощо. Обґрунтовано, що реалії сьогодення прискореними темпами змушують змінювати пріоритети уваги на користь питань, пов'язаних із залученням потенційних інвесторів, підтримкою місцевих господарюючих суб'єктів.

Ключові слова: управління, соціально-економічний розвиток, адміністративно-територіальна реформа, орган місцевого самоврядування, думка мешканців.

СМЕНА ПАРАДИГМЫ УПРАВЛЕНИЯ СЛАБОУРБАНИЗИРОВАННЫМИ СИСТЕМАМИ В УСЛОВИЯХ АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ РЕФОРМЫ

Глинский Н.Ю., Гирна О.Б., Савченко Ю.Т.

В статье, в рамках описания идентифицированных факторов развития слабоурбанизированных территорий, определении характера и силы их влияния, произведено обобщения, которые позволили сформулировать выводы исследования. Определено, что исходные условия для развития территорий объективно разными, детерминированными целым рядом факторов, таких как географическое положение, близость к сырьевой базе и/или наличие природного потенциала территории, последствия централизованного управления размещением производительных сил и тому подобное. Обосновано, что реалии ускоренными темпами заставляют менять приоритеты внимания в пользу вопросов, связанных с привлечением потенциальных инвесторов, поддержкой местных хозяйствующих субъектов.

Ключевые слова: управление, социально-экономическое развитие, административно-территориальная реформа, орган местного самоуправления, мнение жителей.

CHANGE OF THE PARADIGM OF LOW-URBAN SYSTEMS MANAGEMENT IN THE PROCESS OF IMPLEMENTING ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL REFORM

Hlynskyi Nazar, Girna Olga, Savchenko Yulia

In the article, in a frame of description of the identified factors of the weakly urbanized territory development, determination of their influence character and strength, the generalization were carried out which allowed to formulate the research conclusions. It is determined that initial conditions for the territory development are objectively different: they are determined with a range of factors, such as geographical location, proximity to a raw material base and/or territory natural potential, consequences of the centralized management of productive forces location etc. The rapid changes that take place in the institutional infrastructure in the process of decentralization should not be interpreted as a clear precondition for the success of the local development in each individual case. They will play more the role of a catalyst for managerial capacity, human and social capital, that a given territory possesses. The reasons are given that today's reality forces to change rapidly attention priorities in behalf of issues related to potential investors attraction, and support for the local economic entities. In support for above-mentioned, the results of the sociological survey showed that residents want the local government representatives to take a more active position when it comes to support for local business with ensuring its activities on the competitive commodity markets. At the same time they personally feel their own moderate influence on solving local problems. At the same time, in-depth interviews with the respondents revealed the problem of information asymmetry. In the context of this research, the problem is that the residents in changed conditions are not always able to distinguish between the scope

of local and/or state authority competence; often they combine representatives of local governments and representatives of state authorities in the field in one notion of 'government'. In order to make a correct conclusion, separate analyses were conducted for essential restrictions which were contained within this research and debatable, from the scientific point of view, elements which were formed by it. Thus, the conclusions focus on pre-defined research goals.

Keywords: management, socio-economic development, administrative-territorial reform, local government, residents' opinion.

Постановка проблеми. Трансформація суспільно-економічних відносин в Україні, яка відбувається протягом останніх років, чи не найбільш відчутною, у вимірі наслідків інституційних змін, є на рівні місцевого самоврядування. Що важливо, сутність цих процесів, при усій їхній багатогранності (стосується фінансових, економічних, соціальних аспектів місцевого управління) та складності (накладається на цілий ряд галузевих реформ національного масштабу – бюджетну, пенсійну, освітню, медичну і ін.) [1], у фокусі розширення компетенцій органів місцевого самоврядування змінює саму парадигму взаємовідносин в рамках трикутника «громада-влада-бізнес».

Діюча в Україні до початку у 2015 році адміністративно-територіальної реформи модель публічного управління надавала суттєві важелі впливу на місцевий соціально-економічний розвиток, в значній мірі, центральній (державній) владі та її органам на місцях. Окрім іншого, це виражалось в тому, що районні та обласні державні адміністрації де-факто виконували роль виконавчих органів відповідних самоврядних рад (в частині делегованих функцій), будучи одночасно в структурі органів виконавчої влади. Відсутність реальної суб'єктності управління на місцевому рівні особливо була відчутною у невеликих (переважно сільських) населених пунктах: критично малі власні фінансові ресурси, суттєві обмеження щодо впливу не лише на господарські процеси, але й на місцеву сферу освіти, медицини, соціальну сферу, інженерно-технічне забезпечення – усі вище згадані фактори формували об'єктивну реальність життєдіяльності місцевого самоврядування протягом останніх двадцяти років (з моменту прийняття у 1997 р. Закону України «Про місцеве самоврядування») [2]. Разом із відсутністю самоврядування протягом попередніх понад 50-ти років не лише де-факто, але й де-юре, це сприяло повній атрофії у місцевих громадах та їхнього керівництва усіх можливих проявів проактивної позиції у питаннях місцевого соціально-економічного розвитку.

Очевидно, трансформація територіальної організації влади як інструмент підвищення ефективності публічного управління сама по собі не є чимось унікальним в загальноєвропейському історичному контексті [3]. Більше того, такі процеси можна охарактеризувати як іманентні для розвитку макроекономічних систем. Те, що привносить український досвід у даному випадку – це можливість спостереження прискореного переходу від практики публічного управління, де роль державних інституцій в регулюванні економічних процесів є визначальною та почасти монопольною, до ситуації, в якій місцеве самоврядування стає активним суб'єктом управління економічними та соціальними процесами та перебирає на себе значну частку відповідальності за ситуацію на місцях. Саме динаміка процесів інституційних перетворень при накладенні їх на інертність ментальних моделей формує унікальний предмет дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформації системи публічного управління та різних способів впливу на неї постійно знаходиться в колі уваги науковців та стає об'єктом досліджень.

Так, Керолайн та Голдсміт [4], відмічають зростання важливості місцевого самоврядування в процесі управління економічним розвитком території в контексті глобалізації, яка, як стверджують автори, є каталізатором зміни важелів впливу на економічні процеси, що відбуваються на місцевому рівні. В свою чергу, Матеї, Антоновичі та Савулеску наголошують на критичній вагомості забезпечення адаптивності управлінських підходів, що застосовуються органами місцевого самоврядування в сьогоднішньому високотурбулентному середовищі [5].

У деяких дослідженнях автори роблять наголос на ризиках, які кристалізуються в посткризовий період у всій системі публічного управління: це стосується і зростання ваги популізму [6], і конфлікту короткострокових політичних (спричинених каденційністю виборних посад) та стратегічних цілей розвитку територій [7], і браку пристосування методологічних підходів, що пропонуються у якості рекомендованих управлінських моделей різними інституціями країнам, що розвиваються [8].

На окремих маркерах змін у інституційних механізмах розвитку територій наголошують Бандейра і Феррара, Тандардіні, Гуо і Ганапаті. Зокрема, у першому із згаданих випадків обґрунтовується потреба залучення до управління економічним розвитком територій різних груп зацікавлених сторін, що знаходяться поза формальною системою органів публічної влади: галузеві асоціації, громадські об'єднання, спілки і т. ін. [9]. Тандардіні ж, разом з колегами, не концентруючись на конкретних складових інституційної інфраструктури, відмічають вагомість місцевого соціального капіталу у досягненні економічного успіху територій [10].

Формулювання цілей статті. В рамках цього дослідження автори ставили собі за мету дослідити трансформаційні процеси інфраструктурних перетворень системи публічного управління місцевим економічним розвитком в умовах значних та скомпресованих в часі змін, що відбуваються або є запланованими до реалізації в рамках адміністративно-територіальної реформи в Україні. На підставі отриманих результатів, передбачається виокремлення чинників, які сприяють обумовлюють динаміку та спрямованість процесів місцевого економічного розвитку, детермінують ефективність управлінського впливу на ці процеси.

Для досягнення вище зазначених цілей було застосовано ряд загальнонаукових (аналізу та синтезу, узагальнення, емпіричний) та специфічних маркетингових (опитування, глибинне інтерв'ю) методів.

На першому етапі дослідження здійснено аналіз існуючих літературних джерел (фахової наукової літератури, публікацій результатів існуючих тематичних досліджень), які описують теорію та практику управління місцевим економічним розвитком.

В подальшому обґрунтовано вибір методології реалізації дослідження, яка дозволила отримати вмотивовані з наукової точки зору результати. Самі результати досліджень слугували інформаційним підґрунтям для здійснення висновків щодо ключових факторів, які впливають на місцевий економічний розвиток в умовах швидких змін у навколишньому середовищі.

Задля коректності здійснення висновків, окремо проаналізовано сутнісні обмеження, які містились в рамках даного дослідження та дискусійні, з наукової точки зору, елементи, ним сформовані. Таким чином, самі висновки концентруються на попередньо визначених цілях дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап соціально-економічного розвитку характеризується швидкими науково-технічними, інноваційними змінами, значним впливом зовнішніх глобальних та регіональних ринків, зростанням ринкової конкуренції територій. Слід усвідомлювати невідворотність змін, які проходять у зовнішньому середовищі, сприймати їх як елемент, за своєю природою притаманний процесам розвитку. Це потребує від органів місцевого самоврядування значної уваги та зусиль для реагування на зміну факторів зовнішнього середовища. Водночас, в нинішніх умовах його високої турбулентності прогнозування напрямів та сили змін у ньому значно ускладнюється. Фактор невизначеності, іманентно притаманний будь-якій спробі здійснення прогнозу, в теперішній ситуації в Україні посилюється цілим рядом політичних, економічних, геополітичних впливів. Тому будь-які спроби реалізації управлінського процесу із врахуванням не лише поточної ситуації та вирішення нагальних проблем, що виникають, але також беручи до уваги напрями, за якими розвиваються процеси у макросередовищі та ймовірні наслідки від прийняття

тих чи інших рішень, натикаються на значну кількість когнітивних бар'єрів, подолання яких стає основним завданням. Ситуація стає ще більш заплутаною у випадку таких складних відкритої соціально-економічних систем, якими є територіальні громади, наділені функціями реального самоврядування лише недавно, тобто такі, які лише повинні отримувати досвід місцевого управління. В цьому контексті необхідно розуміти диференціацію вихідних умов, в яких вони знаходяться на сьогодні.

Передбачливо, передумови для місцевого економічного розвитку у різних територій різнилися, іноді суттєво. Певною мірою це ілюструє рисунок 1, на якому відображено обсяги власних надходжень до місцевих бюджетів та розмір капітальних видатків органу місцевого самоврядування (обидва показники – в розрахунку на одного мешканця) та відношення цих двох показників.

Як можемо побачити з рисунку, новоутворені громади, які увійшли у вибірку дослідження, диспонують різним власним фінансовим потенціалом – від Галицинівської об'єднаної громади, де власні надходження до місцевого бюджету складають понад 10 тис. грн./ос., до Матеївецької та Печеніжинської громад, де цей показник є меншим за 1 тис. грн. При цьому, як свідчать дані, відображені на цьому ж рисунку обсяг власних фінансових ресурсів (які опосередковано є відображенням розмірів місцевої економічної бази) не завжди корелює із капітальними видатками, які фінансуються з бюджету громади, що пояснюється різними можливими способами залучення зовнішніх ресурсів для фінансування/співфінансування окремих інфраструктурних проектів. В першу чергу, в даному випадку джерелом цих ресурсів є державний бюджет, зокрема різні програми державної підтримки регіонального розвитку.

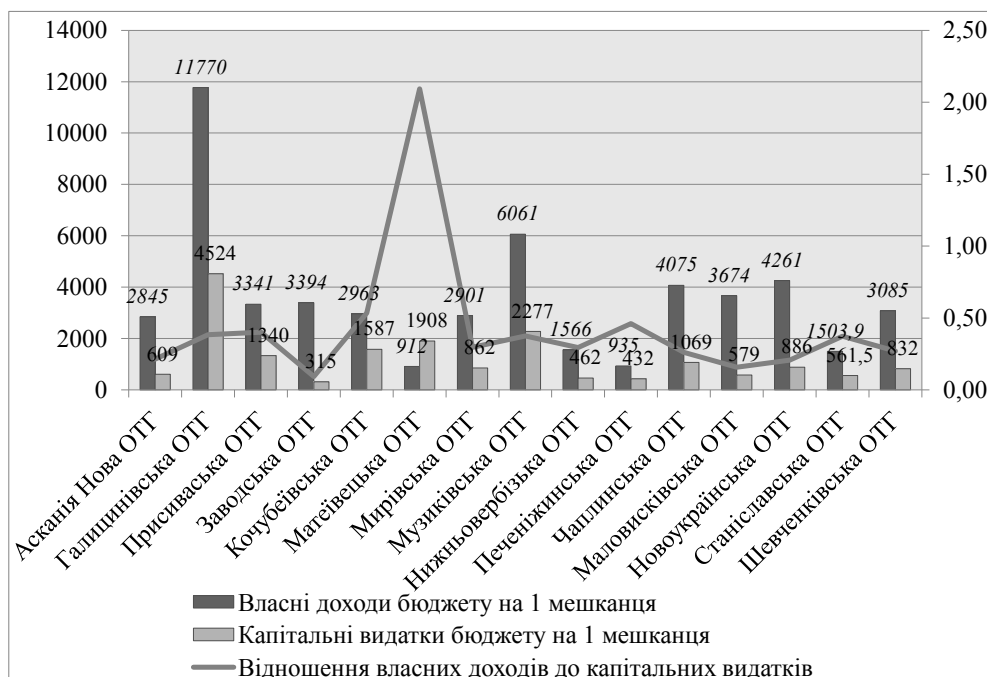

Рис. 1. Розмір власних доходів та капітальних видатків місцевих бюджетів та відношення капітальних видатків до власних доходів в досліджуваних громадах

Джерело: сформовано на підставі [11]

На підставі даних, наведених на вищевказаному рисунку, можемо стверджувати, що вихідні умови для розвитку є об'єктивно різними. Об'єктивність у даному контексті означає те, що рівень економічного розвитку території, особливо у випадку переходу від централізованої до децентралізованої моделі управління економічними процесами, в переважній більшості випадків не є наслідком/показником ефективного місцевого управління – радше він є похідною цілого ряду чинників, від нього не залежних, зокрема таких як:

– вдале географічне розташування: економічний розвиток громад, в значній мірі, детермінується їхньою близькістю до важливих транспортних комунікацій та вузлів або до великих населених пунктів-центрів регіону/субрегіону, ключові галузі економіки яких формують мультиплікативний ефект для розвитку суміжних видів економічної діяльності на прилеглих територіях. Ілюстрацією даної тези можна вважати ситуацію із Галицинівською громадою (межує з Миколаєвом – містом з населенням понад 500 тис. мешканців, одним із важливих промислових центрів регіону) та Музиківською громадою (межує з Херсоном – містом з населенням понад 300 тис. мешканців, що є одним із центрів економічної активності регіону з огляду на свій логістичний та промисловий потенціал);

– близькість до сировинної бази та/або наявність природного потенціалу території: напрямки місцевого економічного розвитку іманентно пов'язані із наявними на території громади або у безпосередній близькості сировинних ресурсів, важливих для розвитку підприємств видобувної промисловості, сільського господарства, туризму. Саме таким чином можна охарактеризувати ситуацію в Маловисківській, Матеївецькій, Мирівській, Присиваській та Новоасканійській та ряді інших громад;

– наслідки централізованого управління розміщенням продуктивних сил: в умовах адміністративно-командної системи управління економікою, яка існувала в часи колишнього СРСР, розміщення виробничих потужностей, розвиток транспортних комунікацій здійснювалися на підставі рішень з єдиного центру. При цьому, такі рішення не завжди базувалися на ринковій доцільності, а в тогочасних реаліях часто враховували цілий ряд суспільно-політичних чинників, які не мали раціонального обґрунтування в економічній площині. Таким чином, підприємства, що складають економічну основу, наприклад, Заводської чи Галицинівської громад (Чортківський цукровий та Миколаївський глиноземний заводи відповідно), де-факто є джерелом їхнього пасивного доходу, оскільки ні не сформовані за активної участі місцевої влади (у вигляді реалізації активної політики із залучення інвестицій в місцеву економіку), ні влада не має жодного впливу на динаміку їхнього розвитку (в т.ч. шляхом реалізації політики просування місцевого виробника).

Трансформація інституційної інфраструктури, яка відбувається з огляду на децентралізацію владних повноважень, принципово змінює стан справ у сфері управління місцевим економічним розвитком. При чому, ці зміни охоплюють як організаційну складову цієї інфраструктури, так і систему норм, правил та принципів поведінки усіх зацікавлених в економічному розвитку території сторін.

Щодо організаційної складової, слід відмітити, що у структурі виконавчих органів місцевого самовря-

дування (особливо невеликих за кількістю населення громад) лише почали створюватись структурні підрозділи, функціональні обов'язки яких охоплюють, окрім іншого, питання стимулювання місцевого економічного розвитку. Водночас, поширеною практикою в даному випадку є залишковий характер уваги, якою наділяється ця сфера відповідальності, адже у якості першочергових для вирішення розглядаються цілий ряд гострих проблем: в першу чергу, пов'язаних з незадовільним станом місцевої інженерної інфраструктури, потребою підвищення енергоефективності комунальних об'єктів, увесь спектр соціальних проблем.

Проте реалії сьогодення прискореними темпами змушують змінювати пріоритети уваги на користь питань, пов'язаних із залученням потенційних інвесторів, підтримкою місцевих господарюючих суб'єктів: звичайне адміністрування господарських процесів на місцевому рівні продовжує логіку пасивної поведінки, котра панувала останні десятиліття та ставить громади в непомірну залежність від різних форм державної фінансової підтримки (дотації, цільові субвенції з державного бюджету). У короткостроковій перспективі такий підхід може давати вимірні вигоди: свідченням цього є ситуація у Матеївецькій ОТГ, де абсолютні показники капітальних видатків місцевого бюджету є порівняно високими, непропорційно по відношенню до розмірів власних доходів (див. рис. 1). Ці видатки покриваються за рахунок субвенційних коштів бюджетів вищого рівня завдяки наявності шляхів суб'єктивного впливу на децидентів розподілу цих коштів. Водночас, зазначений підхід до забезпечення джерел наповнення місцевих бюджетів (в тому числі з огляду на поступову об'єктивізацію процесу розподілу міжбюджетних трансфертів, а отже – зменшення людського чинника у прийнятті рішення), не є детермінованим та сталим у часі.

Проактивна модель управління, як альтернатива описаній пасивності органів місцевого самоврядування, привносить зміни у весь комплекс норм, правил та принципів поведінки господарюючих суб'єктів та дозволяє на випередження здійснювати зміни на рівні громади як уособленої економічної системи: шляхом постійного моніторингу та передбачення на його основі тенденцій розвитку майбутнього місцевою владою ініціюються такі зміни, які б забезпечили сталість економічного розвитку в часі.

На користь застосування згаданої моделі говорять результати оцінювання мешканцями досліджуваних громад складових місцевого економічного середовища, вказані на рисунку 2.

Показані на рисунку величини отримані шляхом добуток оцінок зазначених складових за рівнем важливості (від 0 до 1) та їхнім позитивним чи негативним станом (від -2 – «дуже погано» до +2 – дуже добре). При цьому, з метою кращої графічної інтерпретації даних та враховуючи те, що отримані оцінки стану були без винятку негативними (меншими нуля), їхні величини взято за модулем.

Як можемо побачити з цього рисунку, альтернатива «Підтримка, яку надає підприємцям влада», майже без винятку отримала найвищі серед інших складових оцінки – середнє значення інтегрального показника за усіма громадами складає 0,44 при високому (проте найнижчому серед оцінюваних складових) коефіцієнті

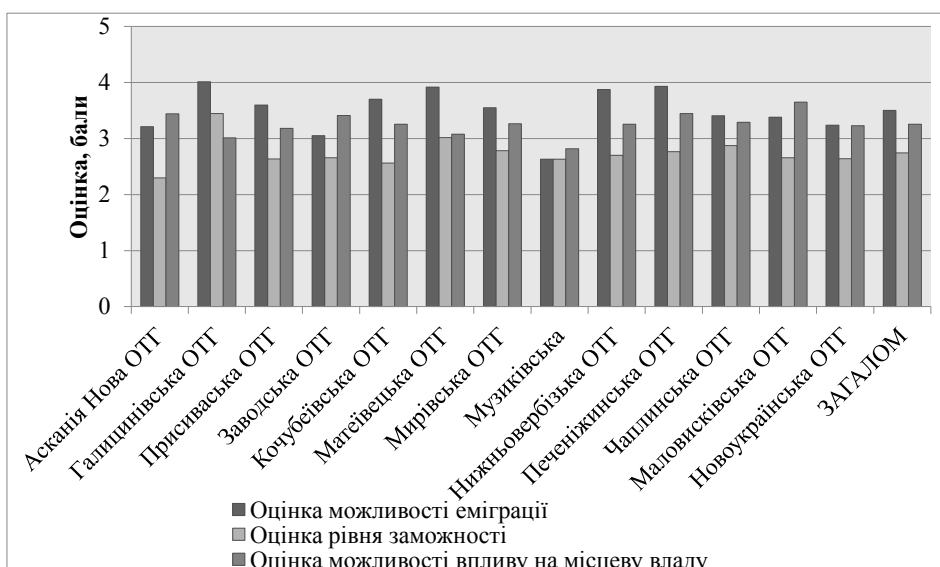

Рис. 2. Оцінка мешканцями передумов місцевого економічного розвитку

Джерело: власні дослідження

варіації 31,6%. Навіть при доволі значному розкиді значень в розрізі досліджуваних громад, можемо на загал стверджувати, що мешканці, які де-факто формують їхній трудовий та підприємницький потенціал та, одночасно, є бенефіціаріями місцевого економічного розвитку, при загальній негативній оцінці дій місцевої влади в економічній сфері, очікують від неї зайняття більш активної позиції у питанні підтримки місцевого бізнесу у забезпеченні його діяльності на конкурентних товарних ринках.

Отримані складовою «Доступність робочих місць» найнижчі оцінки свідчать про те, що:

- по-перше, мешканці у меншій мірі очікують від місцевої влади того, що вона виступатиме у якості активного господарюючого суб'єкта: виступатиме їх співзасновником, фінансуватиме їхню діяльність та ін. Це вказує на певні зрушення в суспільній ментальній моделі пострадянської людини, яка, базуючись на своєму життєвому досвіді в умовах повної централізації економічного життя країни, привикла очікувати від умовної «влади» того, що вона виступатиме її безпосереднім роботодавцем;

- по-друге, можливості працевлаштування за бажаним профілем та на прийнятних умовах у різних громадах суттєво відрізняються – коефіцієнт варіації в цьому випадку є найбільшим і складає 47,8%. Частково, рівень оцінки корелює із фактором географічного положення: розташування населених пунктів громади неподалік міст як важливих центрів економічного життя регіону, прикордонний статус та пов'язані із ним фізично легші можливості працевлаштування закордоном. Однак ця залежність лише частково пояснює такий суттєвий розкид значень в розрізі аналізованих громад – ґрунтовніше пояснення вимагає подальших досліджень .

Інтегровані оцінки важливості та рівня можливостей заснування власного бізнесу, як і діяльність організації підтримки бізнесу є додатковим свідченням зміни ментальних моделей широкого загалу людей: у їхній свідомості саме місцевий економічний розвиток,

розвиток, стимульований та підтримуваний різними групами зацікавлених сторін) чітко корелює із рівнем їхнього благополуччя як кінцевої мети. Суттєвими при цьому залишаються розкиди значень в розрізі досліджуваних громад – коефіцієнт варіації для першої із згаданих складових 43,9%, для другої – 35,6%.

Важливим контекстом при розгляді процесів трансформації інституційної інфраструктури на місцевому рівні є оцінювання думки мешканців як активних учасників економічних процесів: зокрема їхнього рівня перцепції результатів діяльності економічної системи («рівень заможності громади»), почуття власної суб'єктності («можливості впливу на місцеву владу») та ймовірності переїзду на постійне місце проживання за межі громади («можливість міграції»). Візуалізація результатів відповідей на ці питання представлена на рис. 3.

Бачимо, що за результатами відповідей на питання щодо оцінки, чи багатою є громада у порівнянні з іншими в Україні, більшість мешканців зазначило, що не можуть віднести власну громаду чітко до категорії бідних або багатих (задані екстремуми 1 – «дуже бідна», 5 – «дуже багата»). При чому, ці результати в розрізі досліджуваних громад характеризує високий рівень диференціації – коефіцієнт варіації складає лише 29,1%. Співставлення цих суб'єктивних оцінок з одним із основних об'єктивних критеріїв, згаданих раніше – розміром власних доходів бюджету в розрахунку на 1 мешканця – дає можливість стверджувати, що показники збігаються лише частково: коефіцієнт кореляції Пірсона для них складає 0,58.

Водночас мешканці новоутворених громад відчують помірний власний вплив на важливі рішення, що приймаються органом місцевого самоврядування – середнє значення по вибірці складає 3,26 бали (при заданих екстремумах 1 – «взагалі не мають впливу», 5 – «мають дуже великий вплив»). Невисокий коефіцієнт варіації за цим питанням (6,3%) свідчить про несуттєву різницю в оцінках між досліджуваними громадами. Хоча в цьому

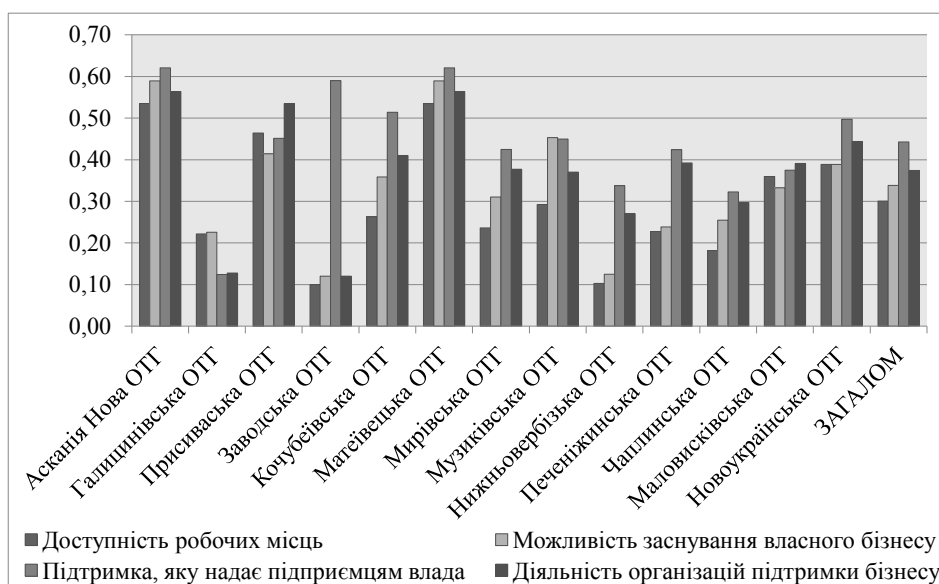

Рис. 3. Оцінка мешканцями можливості зміни місця проживання, рівня заможності власної громади та можливостей впливу на місцеву владу

Джерело: власні дослідження

контексті слід також вказати на висновок, до якого автори прийшли при поглиблених інтерв'ю з респондентами: мешканці в умовах, що змінилися, поки що не завжди можуть відрізнити сфери компетенцій місцевої та/або державної влади, часто об'єднуючи під поняттям «влада» як представників органів місцевого самоврядування, так і представницьких органів державної влади на місцях. З цього випливає, що об'єкт оцінювання частково розмитий.

Бажання зміни місця проживання (на думку авторів – один із основних показників, який в динаміці опосередковано відображає успішність розвитку громади) декларується опитуваними на доволі низькому рівні – в середньому, цей показник складає 3,5 бали (при заданих екстремумах 1 – «рішуче хотів би змінити місце проживання», 5 – «рішуче не хочу нікуди переїжджати»). Що цікаво, якщо задати зазначений параметр саме як результуючу ознаку, а суб'єктивну оцінку рівня заможності громади як факторну, коефіцієнт кореляції між ними показує існування помірної позитивної залежності (+0,58), пояснення якої потребує подальших досліджень. Вважаємо, що, модель поведінки економічного суб'єкта при виборі власного місця проживання повинна бути доповнена рядом інших важливих факторів (рівень розвитку побутової інфраструктури, можливості для проведення вільного часу і т. ін.).

Невирішені в рамках дослідження завданнями, які залишають поле для дискусій та подальших досліджень, стосуються цілей зрівноваженого розвитку територій. Дослідження, в першу чергу, концентрувалось на цілях місцевого розвитку, які містяться, в першу чергу, в економічній площині, залишаючи для подальшого поглибленого аналізу цілі соціального та екологічного характеру. Очевидний тісний взаємовплив та потенційна конфліктність цих цілей, в рамках визначення стратегічних пріоритетів розвитку майже завжди потребує від децидентів прийняття субоптимальних рішень, складність яких є особливою у випадку таких

відкритих соціально-економічних систем, якими є територіальні громади.

З огляду на це, напрямки подальших досліджень повинні покривати також сфери соціального і екологічного розвитку територій та містити підходи до пошуку узгоджених з економічними цілями пріоритетів.

Висновки з проведеного дослідження. На підставі отриманих результатів, можемо стверджувати, що швидкі зміни, які відбуваються в інституційній інфраструктурі в процесі децентралізації, не слід трактувати як однозначну передумову успішності місцевого розвитку в кожному окремо взятому випадку. Швидше, вони відіграють роль каталізатора управлінського потенціалу, людського та соціального капіталу, яким диспонує та чи інша територія. Для тих адміністративно-територіальних утворень, в яких сформована дієва система місцевого самоврядування (під такою системою, в першу, розуміємо людський чинник – від голови громади до сформованої ним команди), додаткові повноваження та ресурси (навіть збільшені непропорційно мало по відношенню до розширених повноважень) дають змогу показати результат від ефективних дій та прийнятих рішень уже в коротко- та середньостроковій перспективі. І навпаки. У підсумку, в національному масштабі стає відчутним ефект від підвищення ефективності управління публічними фінансами, навіть при обмеженості джерел їх формування.

Очевидна уже на першому етапі змін у сфері публічного управління соціально-економічна стратифікація територій лише частково може пояснюватись проаналізованими у статті об'єктивними передумовами їхнього розвитку. Значною у даному випадку є також роль самого місцевого самоврядування, яке, діючи в рамках обмежених повноважень та природно обмежених фінансових ресурсів, спроможне показати відчутний результат, порівнюваний як в часі, так і на фоні інших громад.

1. Pron'ko L., Kolesnik T. Decentralization of public and local authorities in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2016. Vol. 2, no. 1, pp. 96–100. doi: 10.30525/2256-0742/2016-2-1-96-100
2. Закон України «Про місцеве самоврядування». URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2019).
3. Kregul Yu., Bartylenko V. Reform of local self-government in Ukraine. *Foreign trade: economy, finances, law*. 2016. № 1, pp. 17–26.
4. Caroline A., Goldsmith M. From Local Government to Local Governance – and Beyond? *International Political Science Review*, 1998. № 19(2), pp. 101–117.
5. Matei A., Antonovici C.-G., Săvulescu C. Social Capital and Public Financial Performance: Lessons from Florida. *Public Performance & Management Review*. 2017. № 40(3), pp. 480–503.
6. Nadiz V., Chryssogelos A. Populism in world politics: A comparative cross-regional erspective. *International Political Science Review*. 2017. № 38(4), pp. 399–411.
7. Cuadrado-Ballesteros B., García-Sánchez I.-M. Conditional Factors of Political Budget Cycles: Economic Development, Media Pressure, and Political Fragmentation. *Public Performance & Management Review*. 2018. № 41(4), pp. 835–858.
8. Dasanti N., Esteve M. The politics–bureaucracy interface in developing countries. *Public administration and development*. 2017. № 37(4), pp. 9–41.
9. Bandeira P., Ferrara A. Integrating participatory institutions into the traditional representative and bureaucratic model of public governance. *International Political Science Review*. 2016. № 38(5), pp. 642–658.
10. Tandardini M., Guo H., Ganapati N. Social Capital and Public Financial Performance: Lessons from Florida. *Public Performance & Management Review*. 2017. № 40(3), pp. 480–503.
11. Global Communities. Experts analysed budgets of each oblast's amalgamated hromadas for 2018. URL: <https://decentralization.gov.ua/en/news/10674> (дата звернення: 20.12.2019).

1. Pron'ko L., Kolesnik T. (2016) Decentralization of public and local authorities in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2(1). doi: 10.30525/2256-0742/2016-2-1-96-100
2. On local government in Ukraine: the Law of Ukraine of 21.05.1997 p. Number 280/97-VR. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Kregul Yu., Bartylenko V. (2016). Reform of local self-government in Ukraine. *Foreign trade: economy, finances, law*, 1.
4. Caroline A., Goldsmith M. (1998) From Local Government to Local Governance – and Beyond? *International Political Science Review*, 19(2).
5. Matei A., Antonovici C.-G., Săvulescu C. (2017) Social Capital and Public Financial Performance: Lessons from Florida. *Public Performance & Management Review*, 40(3).
6. Nadiz V., Chryssogelos A. (2017) Populism in world politics: A comparative cross-regional erspective. *International Political Science Review*, 38(4).
7. Cuadrado-Ballesteros B., García-Sánchez I.-M. (2018) Conditional Factors of Political Budget Cycles: Economic Development, Media Pressure, and Political Fragmentation. *Public Performance & Management Review*, 41(4).
8. Dasanti N., Esteve M. (2017) The politics–bureaucracy interface in developing countries. *Public administration and development*, 37(4).
9. Bandeira P., Ferrara A. (2016) Integrating participatory institutions into the traditional representative and bureaucratic model of public governance. *International Political Science Review*, 38(5).
10. Tandardini M., Guo H., Ganapati N. (2017) Social Capital and Public Financial Performance: Lessons from Florida. *Public Performance & Management Review*, 40(3).
11. Global Communities. (2019). Experts analysed budgets of each oblast's amalgamated hromadas for 2018. Retrieved February 15, 2019 from <https://decentralization.gov.ua/en/news/10674>

E-mail: nazar.y.hlynskyi@lpnu.ua